Important Bird Area: Asvieja

© С. Левый

Code: BY001

Central coordinates: 56°05' N 28°07' E

Location: Vitebskaya voblast: Verhnyadzvinsk region

Area: 29654 ha

IBA Criteria: A1, B2, A4i

National conservation status: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Асвейскі»

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 2002 г. (крытэрый 1а)

Site description:

Тэрыторыя заказніка ўяўляе сабой буйны комплекс азёр, лясоў, пераходных і верхавых балот, нізінных балот адносна мала. Ядром заказніка з’яўляецца возера Асвейскае, якое мае важнае гідралагічнае і кліматаўтвараючае значэнне для вялікага рэгіёна паўночнай часткі Беларусі. Вялікую частку ўгоддзя займаюць верхавыя і пераходныя балоты, якія пакрыты хвойнікамі, бярэзнікамі і алешнікамі. Сярод балот раскіданы нешматлікія мінеральныя астравы. Лясы займаюць каля 30% агульнай плошчы заказніка, лугі – 6%, хмызнякамі пакрыта 4% тэрыторыі.

Гідраграфічная сетка добра развіта і прадстаўлена азёрамі, рэкамі і шматлікімі

меліяратыўнымі каналамі. Галоўная водная артэрыя тэрыторыі – рака Свольна, якая адносіцца да басейна Заходняй Дзвіны. Найбольш значным натуральным вадаёмам з'яўляецца возера Асвейскае, плошча якога складае 47,95 км2 (пасля Нарачы гэта другі па велічыні прыродны вадаём рэспублікі). Возера адносіцца да эўтрофнага тыпу, яно мелкаводнае, сярэдняя глыбіня не перавышае 2 метраў. У яго ўпадаюць некалькі невялікіх рэк і каналаў, аднак прыток вады ў вадаём адбываецца, галоўным чынам, за кошт ападкаў. Апошнія дваццаць гадоў возера інтэнсіўна зарастае надводнай расліннасцю і паступова страчвае сваё значэнне ў якасці рыбапрамысловага вадаёма і месца гнездавання вадаплаўных птушак. Найбольш верагодная прычына такіх змяненняў – зніжэнне ўзроўню вады, якая выцякае з возера па каналу Дзегцяроўка. Для пад’ёму і стабілізацыі ўзроўню вады ў возеры, на гэтым канале было ўзведзена гідратэхнічнае збудаванне са шлюзам-рэгулятарам, загараджальнай дамбай і водападводзячым каналам. Аднак цяпер дамба знаходзіцца ў нездавальняючым тэхнічным стане. Другой верагоднай прычынай зніжэння ўзроўню вады могуць быць вынікі торфараспрацовак, якія праводзіліся недалёка ад возера.

Лесагаспадарчая дзейнасць на тэрыторыі заказніка вядзецца ў рацыянальных памерах. З іншых відаў гаспадарання пераважаюць здабыча торфу, прамысловы і аматарскі збор грыбоў і ягад, рэгламентаванае паляванне. У Асвейскім возеры ёсць значныя запасы сапрапеляў высокай якасці, прыгодных для прамысловай здабычы.

Habitats:

Лясы - каля 30%, рэдкалессі і хмызнякі - каля 8%, вадаёмы і вадацёкі - каля 26% (з іх воз. Асвейскае - 23%), балоты - каля 22%, лугі (пераважна сенакосныя) - каля 4%, сельгасугоддзі і іншыя трансфармаваныя месцапражыванні - больш 11%.

Birds:

Арнітафауна прадстаўлена 206 відамі, 174 з якіх гняздзяцца. За 25-летні перыяд у выніку змены экалагічнага становішча, выкліканага зарастаннем возера Асвейскага і некаторых іншых антрапагенных фактараў, адбыліся кардынальныя змены колькасці шматлікіх, у тым ліку ключавых відаў птушак водна-балотнага комплексу. Знізілася колькасць шэрагу відаў качак (нырок-сівак *Aythya ferina* і чубаты нырок *Aythya fuligula*, качка-крыжанка *Anas platyrhynchos*, качка-чырка *Anas querquedula*), лыскі*Fulica atra*, крычак, чайкі-рыбачкі *Larus ridibundus.* Зніклі на гнездаванні чырванашыйная *Podiceps auritus* і шэрашчокая коўры *Podiceps grisegena*

. Прыкладна на стабільным узроўні падтрымліваецца колькасць толькі ў вялікай коўры *Podiceps cristatus* і качкі-цыранкі *Anas crecca*, у такіх нешматлікіх відаў як звычайны гогаль *Bucephalaclangula*, качка-лапаноска *Anas clypeata* і шызая чайка *Larus canus* адзначаная некаторая станоўчая дынаміка.

Праз Асвейскі прыродны комплекс праходзіць міграцыя паўночна-усходніх папуляцый вадаплаваючых і каляводных відаў птушак (зарэгістрыраван 41 віў з агульнай колькасцю да 26000 асобін). Найболей высокая канцэнтрацыя вадаплаваючых птушак назіраецца звычайна ў першай дэкадзе кастрычніка. У перыяд вясновай міграцыі варта адзначыць высокую канцэнтрацыю гусі-гуменніцы *Anser fabalis* (3 - 8,5 тыс. асобін) і качкі-свіцьвы *Anas penelope* (3,5 - 4 тыс. асобін). Колькасць шэрага журавля *Grus grus* восенню дасягае 1500-1800 асобін.

Таксама ТВП мае значэнне для захавання значнай колькасці пар на гнездаванні дубальта *Gallinago media* і чаплі-бугая *Botaurus stellaris*.

Other animal groups:

Выяўлена 23 віда рыб, 9 відаў амфібій, 5 - рэптылій і 38 - звяроў.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Bean goose *Anser fabalis*	P	3000-8500 individuals	2005-2007	Medium		A4i
Lesser white-fronted goose *Anser erythropus*	P	0-10 individuals	2005-2007	Poor		
Pintail *Anas acuta*	P	0-10 individuals	2005-2007	Poor		
Smew *Mergus albellus*	P	2-40 individuals	2005-2007	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Red-brested goosander *Mergus serrator*	P	0-5 individuals	2005-2007	Poor		
Goosander *Mergus merganser*	P	1-10 individuals	2005-2007	Poor		
Willow grouse *Lagopus lagopus*	B	6-8 breeding pairs	2008	Medium	↓	
Black-throated diver *Gavia arctica*	N	2-4 individuals	2005-2007	Poor		
Bittern *Botaurus stellaris*	B	20-30 males only	2007	Medium	↓	B2
Little bittern *Ixobrychus minutus*	B	1-3 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Black stork *Ciconia nigra*	B	4-6 breeding pairs	2005-2007	Medium	↔	
Black kite *Milvus migrans*	B	1 breeding pairs	2007	Good		
White-tailed eagle *Haliaeetus albicilla*	B	1 breeding pairs	2007	Good	↔	
Short-toed eagle *Circaetus gallicus*	B	2-3 breeding pairs	2007	Medium		
Lesser spotted eagle *Aquila pomarina*	B	3-5 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Golden eagle *Aquila chrysaetos*	B?	+	2005	Good		
Osprey *Pandion haliaetus*	B	1 breeding pairs	2007	Good	↓	

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Kestrel *Falco tinnunculus*	B	6-7 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Merlin *Falco columbarius*	B	5-6 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Hobby *Falco subbuteo*	B	4-5 breeding pairs	2006-2007	Medium	↔	
Little crake *Porzana parva*	B	5-10 males only	2007	Medium		
Corncrake *Crex crex*	B	15-25 males only	2005-2007	Medium		
Crane *Grus grus*	B	10-15 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Crane *Grus grus*	P	1500-1800 individuals	2005-2007	Medium	↔	A4i
Golden plover *Pluvialis apricaria*	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Ruff *Philomachus pugnax*	B	1-3 breeding pairs	2007	Medium		
Jack snipe *Lymnocryptes minimus*	B	0-2 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Great snipe *Gallinago media*	B	10-30 breeding pairs	2005	Medium		A1
Black-tailed godwit *Limosa limosa*	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Whimbrel *Numenius phaeopus*	B	3-5 breeding pairs	2007	Medium	↓	

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Curlew *Numenius arquata*	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Greenshank *Tringa nebularia*	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Little gull *Hydrocoloeus minutus*	B	6 breeding pairs	2007	Good		
Common gull *Larus canus*	B	4-6 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Eagle owl *Bubo bubo*	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Pygmy owl *Glaucidium passerinum*	B	5-6 breeding pairs	2006-2007	Medium	↑	
Ural owl *Strix uralensis*	B	9-10 breeding pairs	2006-2007	Medium	↔	
Graet grey owl *Strix nebulosa*	B	1-3 breeding pairs	2006	Medium		
Short-eared owl *Asio flammeus*	B	0-6 breeding pairs	2005	Medium	↔	
Green woodpecker *Picus viridis*	B	1-3 breeding pairs	2005-2007	Medium		
White-backed woodpecker *Dendrocopos leucotos*	B	10-20 breeding pairs	2006-2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Three-toed woodpecker *Picoides tridactylus*	B	20-30 breeding pairs	2006-2007	Medium		

Other biodiversity:

Звяры: барсук*Melesmeles,* бурый мядзьведзь*Ursusarctos*, еўрапейская рысь*Lynx lynx.*

Насякомыя: дазоршчык-імператар *Anaximperator*, бліскучы жужаль *Carabus nitens*, аксамітніца Юта *Oeneisjutta*.

Расліны: баранец звычайны*Huperziaselago*, гарлачык жоўты малы*Nupharpumila*, журавіны дробнаплодныя*Oxycoccusmicrocarpus*, кізільнік чарнаплодны *Cotoneaster melanocarpus,* марошка прысадзістая*Rubuschamaemorus,* лінея паўночная*Linnaea borealis*, гарычка крыжападобная*Gentianacruciata,* гарычавачка гаркаватая *Gentianellaamarella,* верабейнік лекавы *Lithospermumofficinale,* змеегалоўнік Руйша *Dracocephalumruyschiana,* бадзяк разналісты *Cirsiumheterophyllum,* шпажнік чарапіцавы*Gladiolusimbricatus,* броўнік аднаклубневы*Herminiummonorchis,* ладдзян трохнадрэзаны*Corallorhizatrifida,* ласняк лёзеля*Liparisloeselii,* тайнік яйцападобны *Listeraovata.*

Threats:

- антрапагенная эўтрафікацыя возера Асвейскае, якая выклікана сцёкамі вады з сельгасугоддзяў і торфараспрацовак, камунальна-бытавых прадпрыемстваў, жывёлагадоўчых ферм;
- парушэнне гідралагічнага рэжыму ў выніку дзейнасці торфапрадпрыемства;
- памяншэнне ўзроўню вады ў возеры вядзе да змен яе якасных паказчыкаў, хуткаму зарастанню возера, змяншэнню рыбапрадукцыйнасці, зніжэнню яго значэння для вадаплаўных птушак;
- прамысловае рыбалоўства магло стаць адной з прычын памяншэння запасаў рыбы ў возеры;
- пажары на асушанных балотах;

Recommendations for the conservation:

- Дазволіць працы па аднаўленню натуральнага гідралагічнага рэжыму.
- Увесці перыяды пакою на час гнездавання і міграцыі птушак.
- Мэтазгодна прадугледзець магчымасць кіраванага зімовага выпальвання сухой травяністай расліннасці, для паляпшэння ўмоў пражывання ахоўваемых відаў і папярэджанні пажараў, асабліва ў краявой зоне балота Асвейскае.
- Рэалізаваць мерапрыемствы Плану кіравання заказнікам "Асвейскі", распрацаванага НПЦ НАН Беларусі па біярэсурсам у 2008 г.

References:

Асабістыя паведамленні: Астроўскі А.А., Дзмітрынок М.Г.

Положение о республиканском ландшафтном заказнике «Освейский» (утверждено Пост. Совета Министров Республики Беларусь от 03.01.2000 г. № 4).

План управления республиканским ландшафтным заказником «Освейский» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларуси по биоресурсам», 2008 г.).

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Бірукоў В.П., Вальчэўскі Э.Э., Іваноўскі У.В., Казулін А.В.).

Authors : Ямінскі Б.В.

---

* *Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-*

ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org